

Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit

Vrijdag 9 sept 2022 (Gemeenlandshuis Maassluis, Hoogstraat 11, 3142 EA Maassluis)

Naam	Vertegenwoordigt	Werkt bij
Aanwezig:		
Rob van Hees	Voorzitter CCvD Restauratiekwaliteit	
Christian Braak	Secretaris CCvD Restauratiekwaliteit	ERM (verslag)
Gert Tutert	Private opdrachtgevers	SBGK
Rients Anne Slotema	Federatie Grote Monumentengemeenten – FGM	Leiden
Jacqueline van Dam	Vereniging Architecten Werkzaam in de Restauratie - VAWR	Van Hoogeverst
Stef Cuppens	Vakgroep Restauratie	Cuppens + Zn
Miranda Maring	Certificerende instellingen	Hobbeon
Michiel van Hunen	Rijksdienst Cultureel Erfgoed – RCE	RCE
Julia Hennig	Raad voor Vastgoed Rijksoverheid – RVR	Rijksvastgoedbedrijf
Isja Finaly	Federatie Instandhouding Monumenten – FIM	Vereniging HdK
Afwezig		
Berrie Endevoets	Platform Gespecialiseerde aannemers	OrlyEndevoets
Joop Heijdra	Provincies	Gelderland
Erik-Jan de Bont	KOMO	KOMO-bureau
Natasha Herman	Uitvoerende Restauratoren	Redbone Bindery
Mirande Maring	Deze keer niet aanwezig als CCvD lid; wel als rapporteur bij agendapunt m.b.t. BRL 3500	

1. Opening en vaststellen agendaBesluit:

De agenda wordt vastgesteld en er zijn geen extra punten (BRL3500 wordt naar voren gehaald en overige mededelingen komen terug bij agendapunt 10).

2. Verslag en actielijst bijeenkomst 18 maart 2022Besluit:

Het verslag wordt vastgesteld. Er zijn geen aanvullingen op.

De actielijst wordt nagelopen en geactualiseerd.

3. Concept BRL 3500 Erkende Molenmaker

Het CCvD neemt kennis van de vertraging in het proces om tot een actualisatie te komen.

Herkend wordt dat de komst van de “Wet Kwaliteitsborging” consequenties heeft en dat het een zoektocht is hoe deze hun weg vinden in de BRL(en URL)-en. Voor een (klein) bedrijf in onze sector zijn de consequenties van de WKB namelijk stevig. ERM zal tijd moeten nemen om dit op de juiste manier en met draagvlak van de betrokken partijen te implementeren.

BRL 3500 zal bij de uitwerking van de verplichtingen uit de WKB een voorbeeldfunctie hebben. Geadviseerd wordt om met meerdere experts te kijken naar deze consequenties en te zoeken naar de meest praktische insteek en vertaalslag om deze op te nemen in de BRL.

De volgende opmerkingen en aanvullingen worden meegegeven aan de rapporteur:

- 2.8 Bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering van 1.000.000 verwijderen. Voor alle bedrijven hetzelfde bedrag
- Noot 5 toelichten en diezelfde toelichting bij 4.3.7 (oplevering) in noot 27 nog eens

- opnemen.
- 4.2.2 Risicoanalyse toelichten.

Besluit:

Het CCvD stemt in met het concept en wacht de vervolgstappen van de Begeleidingscommissie rondom de consequenties van de Wet Kwaliteitsborging af. Planning is dat deze in februari 2023 weer bij elkaar komt. Op dit moment kan hierdoor dit concept nog niet de stap zetten naar de openbare redactieronden.

4. Jaarverslag 2021

Het CCvD bespreekt het jaarverslag. Het is tot stand gekomen in samenwerking met de certificerende instellingen. Er zijn drie opmerkingen met betrekking tot de inhoud:

- Blz. 8: in 2021 was er geen vacature
- Blz. 13: bij de alinea “Kennis en Kunde-regeling” ziet het CCvD graag een opsomming van de uitvoeringsrichtlijnen die niet voor beide regelingen gebruikt worden,
- De vormgeving/opmaak van de tabellen in hoofdstuk 4 verdient meer aandacht.

Besluit:

Het CCvD is positief over het verslag en stelt het vast.

Aanvullend wordt er afgesproken om in begin 2023 verder te discussiëren over de frequentie en de vorm van het jaarverslag.

(De volgende punten worden daarvoor al meegegeven:

- De huidige frequente/vorm is kostbaar en intensief om te maken,
- In de huidige vorm is het vaak een “herhalingsoefening”,
- Belangrijk is om jaarlijks een beeld te hebben van de trends, veranderingen en ontwikkelingen binnen de verschillende branches en de certificeringen. Jaarlijks zou dit kunnen in een compact verslag en dan één keer in de vijf jaar een uitgebreide verslaglegging met een grondige analyse over de voortgang en ontwikkelingen.)

-

5. Tweede set Prestatiebladen

De tweede set prestatiebladen zijn opnieuw besproken. De volgende opmerkingen worden aan de maker (Felix Kusters) meegegeven.

Prestatiebladen Folies:

Algemeen:

- Met betrekking tot de folies wordt geconcludeerd dat het gebruikte format niet geschikt is voor folies. Het roept ook de vraag op: voor wie maken we dit? En is het op deze manier voldoende toegankelijk? CCvD stelt voor om met Kusters verder te zoeken naar een geschikt format (denkrichting bij punt 4 monumentale toepassing en isolatiemethode is: 1. Positie isolerende laag, 2. Isolatie geschikte methode, 3. Positie folie, 4. Opmerkingen).
- Toevoegen “vloeibaar” vochttransport.

Specifiek:

Waterkerende folie:

- 2. Dampdoorlatendheid: Het punt ($S_d < 0,2$ m) graag verduidelijken.

Dampremmende folie:

- 4. Monumentale toepassing en isolatiemethode: Bij “Vloer onderzijde” vraagt het CCvD zich af of het correct is te stellen dat “Dampdicht” hierbij geschikt is.

Conclusie m.b.t. de folies: CCvD stemt nog niet in met het vrijgeven van de Prestatiebladen met betrekking tot de folies.

Prestatiebladen Isolatiemateriaal

Algemeen:

Het gebruik van de aanduidingen “Laag, Gemiddeld en Hoog” zegt niet zoveel als je er geen waarde/duiding aankoppelt. Grenswaarden noemen, oftewel wat verstaan we hieronder.

Specifiek:

PIR, PUR Resolschuim en XPS:

- 11. Toepassing: “Hellend dak” binnen is doorgestreept. Het CCvD heeft hier twijfels over. Niet door strepen is het advies.

(Algemeen bij harde materialen: essentieel is de wijze van aanbrengen. Verduidelijken waarom we adviseren om iets niet te doen. Voorstel: spiegel ze aan de URL-en. Dit is ook belangrijk bij de “Dampdichte aansluitingen”).

Bij “Milieuclassificatie” ook aangeven als de informatie niet beschikbaar is.

Prestatieblad: Isolatiemateriaal

Algemeen:

Bij 3. Isolatiewaarde nog eens nadenken of je bij RC ook RM zou benoemen?

Specifiek:

CCvD mist t concept “Schelpen”. Wordt ook als bodemisolatie gebruikt. Hier zijn ook waarden aan te koppelen.

Dampdicht/Dampopen

De afbeeldingen bij “Dampdicht” en “Dampopen” zijn bijna identiek. Zijn er afbeeldingen te vinden die meer onderscheidend van elkaar zijn?

Thermokussens: is dit niet een merknaam? CCvD stelt voor: noem het Thermokussens.

Kurk isolatiepleister: isolatiewaarde is gemiddeld tot laag. Deze is dan ook laag.

Aerogel isolatiepleister:

- Toepassing bij “in de spouw” graag een toelichting.
- Twijfel over 5. Dampdoorlatendheid bij dampopen: graag een check op de getallen.

Besluit:

Met betrekking tot de folies wordt geconcludeerd dat het gebruikte format hiervoor niet geschikt is. Voorstel is om in de volgende vergadering met Kusters verder te zoeken naar een geschikt format om de prestatiebladen met betrekking tot de folies beter tot zijn recht te laten komen. Voor de overige Prestatiebladen: de input van het CCvD verwerken en gebruiken om tot een definitieve update te komen. De aangepaste set nog even in november langs het CCvD sturen als dit onderwerp weer staat geagendeerd.

6. URL 4002 Glas-in-lood-panels

Op 18 maart 2022 is de definitieve versie (2.0) plus de reacties van de openbare reactie behandeld. Het CCvD heeft hierbij diverse verbeterpunten en suggesties meegegeven. In deze vergadering wordt de aangepaste versie doorgenomen. Tijdens de behandeling zijn de volgende opmerkingen door de leden van het CCvD gemaakt:

Specifiek:

Blz. 02: Bij de verschillende versies van de richtlijn ook het jaartal vermelden waarin deze tot stand is gekomen.

Blz. 03: Bij de inleiding ziet het CCvD graag aandacht voor de Janskerk in Gouda (artistieke hoogtepunten)

Blz. 21: Met betrekking tot de zin: “B47 Bij het (deels) vernieuwen van tussenmontants moet de brugstaaf uit één lengte worden aangebracht” is een toelichting op “tussenmontants” een aanbeveling. En vervolgens ook “tussenmontants” opnemen in de lijst met definities.

Blz. 29: Hier ontbreekt nog een toelichting op “condensatie in de zomer”. Graag hierover nog een zin toevoegen.

Blz. 33: Bij de zin: “3.3.6.1 *Algemeen*

De glasisolatieconcepten die in deze URL staan genoemd, mogen alleen worden toegepast indien op basis van de restauratieladder een expliciete keuze is gemaakt voor restauratiecategorie 3C (verbeteren) en deze verbetering betrekking heeft op het verduurzamen van glas-in-lood-panels in” Ontbreekt het laatste deel van de zin.

Blz. 34: Bij de zin “Benodigde ventilatie kan worden geborgd door het uitsnijden van sparingen in de afdichtingsrubbers” vraagt het CCvD zich af, over welke ventilatie er dan gesproken wordt.

Blz. 34: Bij de plus- en aandachtspunten missen we het aspect “ventileren”.

Blz. 34: CCvD ziet graag nog een kanttekening bij de zin “Voor het buitenvoorzetraam kan gekozen worden uit diverse soorten glas, zoals floatglas, floatglas met een HR-coating, gelaagd glas, thermisch gehard glas, thermisch versterkt glas, etc.”, aangezien niet alle glassoorten zijn aan te bevelen. Een aantal hebben namelijk impact op het kleureffect.

Blz. 61, bijlage 3: In het “Overzicht enkelglassoorten voor glas-in-lood-panels” ontbreekt het glassoort “Geslingerd Glas”.

Blz. 64: de afbeelding valt buiten de bladzijde.

Besluit: Met in achtneming van bovenstaande punten stelt het CCvD de Uitvoeringsrichtlijn 4002 Glas-in-lood-panels vast.

7. Concept URL 4015 Glasvensters

De voortgang om tot een overtuigend Concept Uitvoeringsrichtlijn te komen stagneert op dit moment. Het CCvD ziet dat de opmerkingen, suggesties en verbeterpunten die eerder zijn meegegeven nog onvoldoende zijn opgepakt. Braak stelt voor om begin 2023 een nieuwe start te maken met dit traject, omdat dit jaar de budgetten hiervoor geen ruimte meer bieden. Braak heeft met Ron Spaan (in zijn rol als voorzitter van de Begeleidingscommissie) afgesproken dat hij hiervoor een aanpak maakt en een nieuwe concept-versie van de URL. De eerder gemaakte punten van het CCvD kunnen dan alsnog worden gebruikt en opgepakt.

Aanvullend merkt het CCvD op:

- Pagina 15: glastoepassing; niet slechts alleen bij “oude fabrieksgebouwen”.

Besluit: Herstart van het proces om te komen tot een Concept URL 4015 (versie 0.5) ten behoeve van de openbare redactieronde. Vaststelling URL 4015 schuift door naar 2023.

8. Concept rapportage Praktijkonderzoek Bouwfysische aspecten isoleren woonhuismonumenten

Het CCvD bespreekt het concept van de rapportage van het praktijkonderzoek na-isolatie woonhuismonumenten. Het CCvD ondersteunt de conclusies die getrokken worden door de opstellers van de rapportage. De leden van het CCvD vinden echter wel dat de conclusies te positief uiteen zijn gezet; wat het CCvD betreft is dit onderzoek vooral de opmaat naar een specifiek en uitgebreider onderzoek naar de effecten van na-isolatie. Het CCvD heeft

daarnaast de volgende inhoudelijk opmerking:

> P18: CCvD zou meer nuancering willen van de stelling: “Tevens is bekend dat spouwmuur isolatie in de meeste gevallen niet tot problemen leidt”.

Het onderzoek is door ERM uitgevoerd in opdracht van RCE. RCE zal als opdrachtgever haar goedkeuring moeten geven, alvorens het rapport gepubliceerd kan worden. De onderzoeksresultaten geven geen aanleiding om de huidige isolatieconcepten - die in de uitvoeringsrichtlijnen zijn opgenomen - aan te passen.

Besluit: Het CCvD neemt de rapportage ter kennisgeving aan (vaststelling van de rapportage ligt bij de opdrachtgever en niet bij het CCvD). Wat het CCvD betreft kan het ERM-Team en de Begeleidingscommissie de rapportage verder afronden en openbaar maken.

9. Mededelingen / Informatie-uitwisseling / Rondvraag

Terugkoppeling uit de recente bestuursvergadering:

Voortgang financiering ERM:

De gesprekken met OCW en de RCE worden steeds constructiever. Er is zicht op een structurele subsidie voor de basisactiviteiten van de ERM. Deze subsidie zal hoger zijn dan in de afgelopen jaren. De verwachting is dat de staatssecretaris in haar Meerjarenbrief (die we verwachten in oktober/november) dit bekend zal maken inclusief het concrete jaarlijkse bedrag dat hiermee gemoeid is.

In het bestuur is recent de koers 2023 – 2026 en de activiteiten 2023 besproken. Dit geeft voldoende sturing voor de begroting 2023 en het Activiteitenplan voor 2023. Op basis hiervan zal de definitieve aanvraag voor de subsidie in november worden ingediend. Verwachting is dat de ERM vervolgens voor december de Beschikking voor een vierjarige structurele subsidie binnen heeft.

Binnengekomen verzoeken:

Accoyahout:

Er is een verzoek binnengekomen van een bedrijf om meer ruimte in URL4001 te bieden voor de toepassing voor het gebruik van Accoyahout. Volgens de indiener wordt het gebruik bij restauraties tegenwoordig algemeen geaccepteerd en ook door de RCE. Accoya is snelgroeiend gecertificeerd naaldhout, dat na behandeling met azijnzuur een duurzaamheidsklasse van minimaal 2 heeft.

Besluit CCvD: Het CCvD herkent de ontwikkeling van dit product/materiaal en staat hier niet negatief tegenover. Bij de actualisering van de URL4001 kan dit worden meegenomen en gekeken worden voor welke toepassing Accoyahout zich leent.

Gietijzeren dakgoten:

Een Nederlandse Smederij vraagt aandacht voor de terugkomst van het gieten van ijzeren dakgoten. Hen valt op dat er in de URL4012 bescheiden aandacht is voor de “oude techniek”. Het verzoek is om bij de actualisatie van de URL4012 hier nadrukkelijker aandacht voor te hebben.

Besluit: CCvD stemt hiermee in.

Verder zijn er geen punten voor de rondvraag en sluit de voorzitter de vergadering.